

## Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 15 mars 1917 kl.  $\frac{1}{2}$  2 e. m.

*Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.*

I en till riksdagen den 6 mars 1917 avlåten proposition, nr 93, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att — sedan mellan Sverige, Danmark och Norge träffats överenskommelse om en tilläggsartikel till den mellan samma länder gällande myntkonvention enligt vad den här såsom bilaga I närslutna svenska texten till sagda överenskommelse utvisar — med godkännande av samma tilläggsartikel och under förutsättning att tilläggsartikeln varder i behörig ordning ratificerad, för sin del antaga härvid såsom bilaga II fogade förslag till lag om ändrad lydelse av §§ 5, 7, 12, 13, 17 och 18 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Den här ovan såsom bilaga I omförmälda tilläggsartikeln till den mellan Sverige, Danmark och Norge gällande myntkonventionen den 27 maj 1873 och tilläggskonventionen den 16 oktober 1875 ävensom ovanberörda såsom bilaga II fogade förslag till lag om ändrad lydelse av vissa §§ i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873 äro av följande lydelse:

### **Tilläggsartikel till myntkonventionen den 27 maj 1873 och tilläggskonventionen den 16 oktober 1875.**

Undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade av sina respektive regeringar, hava överenskommit om följande tilläggsartikel till den mellan Sverige och Danmark den 27 maj 1873 avslutade myntkonvention, vilkens bestämmelser genom tilläggskonventionen den 16 oktober 1875 utsträcks att gälla även för Norge.

## 1.

Det skall vara varje rikets finansförvaltning tillåtet att för sin räkning låta prägla skiljemynt av järn, vilka skola vara lagligt betalningsmedel efter det värde, varå de lyda, i alla tre rikena, utan hänsyn till i vilket av rikena de äro präglade, intill ett belopp av 1 krona, så snart de blott ej blivit vanställda eller på olagligt sätt skadade.

## 2.

Av järnmynt kunna utmyntas nedanstående stycken, vilka skola hava den storlek och vikt, som framgår av vidfogade bestämmelser.

	Diameter millimeter	Av ett kilo- gram järn präglas stycken
a) Ett stycke, som representerar värdet av 5 öre .....	27	144
b) » » » » » 2 öre .....	21	288
c) » » » » » 1 öre .....	16	576

## 3.

Skiljemyntstecken av järn upphöra att vara lagligt betalningsmedel till statskassorna först när de äro så nötta, att det ej med säkerhet kan skönjas, för vilket rikets räkning de äro präglade, men till alla andra, så snart prägelgen genom nötning blivit otydlig.

## 4.

I övrigt gälle i avseende å skiljemynt av järn i tillämpliga delar de uti myntkonventionen den 27 maj 1873 intagna bestämmelser.

## 5.

Denna tilläggsartikel förblive gällande intill dess ett år förflutit från den dag, då något av rikena uppsagt densamma; dock så att den i sista stycket av Art. 11 uti myntkonventionen av den 27 maj 1873 givna bestämmelse fortfar att gälla under en tid av två år efter konventionens upphörande.

## 6.

Denna tilläggsartikel skall ratificeras, så snart vederbörande representationers samtycke blivit meddelat, och ratifikationerna deponeras i Stockholm så snart ske kan.

Till bekräftelse härav hava undertecknade underskrivit denna tilläggsartikel och försett densamma med sina sigill.

Som skedde i Stockholm i tre exemplar den 22 februari 1917.

## Förslag

till

lag om ändrad lydelse av §§ 5, 7, 12, 13, 17 och 18 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Härigenom förordnas, att §§ 5, 7, 12, 13, 17 och 18 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873 skola hava följande ändrade lydelse:

### § 5.

Till skiljemynt skall användas dels silver, legerat med koppar i det förhållande, som här nedan säges, dels brons eller järn.

### § 7.

Av brons präglas myntstycken av följande namnvärde:  
fem öre; två öre; ett öre.

För prägling av dessa myntstycken skall bronzen sammansmältas av nittiofem viktdelar koppar, fyra viktdelar tenn och en viktdel zink.

Ett kilogram brons utmyntas till:  
ett Hundratjugufem femörestycken eller  
tvåhundrafemtio tvåörestycken eller  
femhundra ettörestycken.

Av järn må, efter av Konungen för varje gång därom meddelat beslut, präglas myntstycken av följande namnvärde:

fem öre; två öre; ett öre.

Ett kilogram rent järn utmyntas till:  
ett Hundrafyrtiofyra femörestycken eller  
tvåhundraåttioåtta tvåörestycken eller  
femhundrasjuttiosex ettörestycken.

### § 12.

De efter denna lags stadganden präglade guldmynt äro, under de här nedan bestämda villkor, lagligt betalningsmedel i förhållande till vem som helst och i vilket belopp som helst.

Skiljemynten skola till obegränsat belopp mottagas vid betalning till statens kassor. Ingen annan vare pliktig att i en betalning mottaga högre belopp än tjugu kronor i 2- och 1-kronestycken, fem kronor i mindre silvermynt, en krona i bronsmynt och en krona i järnmynt.

### § 13.

Myntstycke av guld, silver, brons eller järn, som blivit vanställt eller genom skavning, filning, borrarng, tillödning eller annan olaglig åverkan av vad slag som helst skadat, skall hava förlorat sin egenskap av lagligt betalningsmedel.

Vanställda eller skadade svenska myntstycken av silver, brons eller järn må dock på sätt och tid, varom Konungen särskilt förordnar, av myntverket inlösas till fulla prägelvärdet, när skadan icke förorsakat någon avsevärd förminskning av myntens vikt och när den, som anmäler sådana myntstycken till inlösen, kan anses hava mottagit dem på god tro och icke åsidosatt vanlig försiktighet vid mottagandet samt anledning ej heller finnes till antagande, att han själv avsiktligen åstadkommit skadan.

### § 17.

Vad här ovan i § 12, § 13 första punkten samt §§ 14, 15 och 16 stadgat är om rikets mynt, dess giltighet som betalningsmedel, dess inväxling och utgivande av statens kassor skall, på sätt mellan Sverige, Norge och Danmark avslutade konventioner förmå, även gälla om de i överensstämmelse med samma konventioner för Norge och Danmark präglade mynt av guld, silver, brons eller järn.

### § 18.

I den eller de statens kassor, som Konungen bestämmer, äger riksbanken vid anfordran att få vilket som helst med tio kronor delbart belopp av svenskt skiljemynt, vilket är av beskaffenhet att vara lagligt betalningsmedel i förhållande till statens kassor, utväxlat mot guldmynt eller riksbankens sedlar.

Om inlösen av vanställda eller skadade svenska myntstycken av silver, brons eller järn finnes särskilt stadgat.

I åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen anfört följande:

»På grund av uppkommen knapphet i den allmänna rörelsen å bronsskiljemynt och då anledning fanns att befara, att mynten genom nedsmältning eller eljest undandrages rörelsen, anmodade jag under hand fullmäktige i riksbanken att avgiva yttrande angående lämpligheten av att under nu rådande förhållanden prägla skiljemynt av järn. Med anledning härav anförde fullmäktige i riksbanken i skrivelse den 7 november 1916 bland annat följande:

Oaktat forcerat arbete hade myntverket under den senaste tiden endast delvis förmått fylla behovet av bronsskiljemynt. Tillverkningen av skiljemynt av järn torde visserligen, vad själva präglingsprocessen beträffade, icke kunna medföra någon tidsbesparing. Men då den för myntens framställande avsedda metallen säkerligen kunde av det järnverk, med vilket leveransavtal kunde komma att träffas, levereras i för ändamålet utvalsat skick, bortföle för myntverket det vid framställning av bronsmynt nu erforderliga arbetet med smältning och utvalsning av myntmetallen. Till följd härav borde järnmynt kunna tillverkas på något kortare tid än bronsmynt. Härtill komme, att de för bronsmyntens framställning erforderliga metallerna under den senaste tiden kunnat anskaffas endast med växande svårighet och till stigande pris. Detta ställde sig nu så högt, att tillverkningen av bronsmynt, enligt vad myntdirektören meddelat, för närvarande lämnade förlust. På grund av dessa omständigheter ansåge sig fullmäktige böra förorda, att sådana förberedande åtgärder vidtoges, att tillverkning av skiljemynt av järn skulle kunna utan dröjsmål igångsättas, därest det skulle visa sig oundgängligen nödvändigt att, såsom en tillfällig nödfallsutväg, skrida till användning av dylika skiljemynt.

*Fullmäktige i  
riksbanken.*

Fullmäktiges i riksbanken sålunda uttalade mening ansåg jag så mycket hellre böra vinna anslutning från min sida som det kunde komma att visa sig erforderligt att taga under omprövning varje åtgärd, varigenom de inom landet befintliga knappa kopparförråden, vilkas förnyande i erforderlig utsträckning icke kan med säkerhet påräknas, sparades för ändamål, för vilka kopparmetallen vore alldeles oundgänglig. På grund härav anhöll jag i skrivelse den 14 november 1916 hos herr ministern för utrikes ärendena om dennes medverkan för inledande av underhandlingar med Norge och Danmark angående de ändringar i den av nämnda länder samt Sverige biträdda myntkonvention, vilka kunde vara erforderliga för att skiljemynt av järn på sätt fullmäktige i riksbanken ifrågasatt skulle kunna komma att användas.

Nu har herr ministern för utrikes ärendena för mig tillkännagivit, att med danska och norska regeringarna i förevarande fråga förda underhandlingar lett till avslutande av en överenskommelse i ämnet, i det herr ministern, på grund av nådigt bemyndigande, den 22 februari 1917 jämte härvarande danska och norska ministrar undertecknat en tilläggsartikel till omförmälda myntkonvention, av vilken tilläggsartikel herr ministern till mig överlämnat en avskrift.

Tilläggsartikelns bestämmelser innehållas i följande sex punkter:

1:o.

Det skall vara varje rikets finansförvaltning tillåtet att för sin räkning låta präglade skiljemynt av järn, vilka skola vara lagligt betalningsmedel efter det värde, varå de lyda, i alla tre rikena, utan hänsyn till i vilket av rikena de äro präglade, intill ett belopp av 1 krona, så snart de blott ej blivit vanställda eller på olagligt sätt skadade.

2:o.

Av järnmynt kunna utmyntas nedanstående stycken, vilka skola hava den storlek och vikt, som framgår av vidfogade bestämmelser:

	Diameter millimeter	Av ett kilo- gram järn präglas stycken
a) Ett stycke, som representerar värdet av 5 öre .....	27	144
b) » » » » » » 2 öre .....	21	288
c) » » » » » » 1 öre .....	16	576

3:o.

Skiljemyntstecken av järn upphöra att vara lagligt betalningsmedel till statskassorna först när de äro så nötta, att det ej med säkerhet kan skönjas, för vilket rikets räkning de äro präglade, men till alla andra, så snart prägelgen genom nötning blivit otydlig.

4:o.

I övrigt gälle i avseende å skiljemynt av järn i tillämpliga delar de uti myntkonventionen den 27 maj 1873 intagna bestämmelser.

5:o.

Denna tilläggsartikel förbliver gällande intill dess ett år förflutit från den dag, då något av rikena uppsagt densamma; dock så att den i sista stycket av Art. 11 uti myntkonventionen av den 27 maj 1873 givna bestämmelse fortfar att gälla under en tid av två år efter konventionens upphörande.

6:o.

Denna tilläggsartikel skall ratificeras, så snart vederbörande representationers samtycke blivit meddelat och ratifikationerna deponeras i Stockholm så snart ske kan.

Av ovannämnda bestämmelser framgår, att genom desamma de i myntkonventionen för bronsmynt meddelade stadgandena utsträckas jämväl till skiljemynt av järn, med den modifikation, vad myntens vikt angår, som föranledes av begagnandet av järn såsom myntmetall.

Tilläggsartikelns godkännande påkallar emellertid vissa ändringar i §§ 5, 7, 12, 13, 17 och 18 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873; och har jag i sådant avseende, sedan myntdirektören inkommit med ett utkast till författningsbestämmelser, låtit uppgöra ett förslag i ämnet. Berörda förslag innehåller bestämmelse därom, att prägling av järnmynt må förekomma allenast efter det Konungen för varje gång därom meddelat beslut. Det har nämligen, då myntlagen i dess nuvarande lydelse torde förutsätta, att prägling av mynt av guld, silver och brons skall äga rum i den utsträckning, att för varuutbytet erforderliga mängder av dessa myntslag alltid finnas att tillgå, men järnmynt lämpligen icke böra utsläppas i marknaden annat än, när särskilda omständigheter därtill föranleda, syntes vara riktigt att i myntlagen intaga en inskränkande bestämmelse av nyss angivna innehåll. Beträffande förslaget i övrigt innefattar detsamma endast sådana ändringar i förenämnda lag, som direkt betingas av den av de tre länderna antagna tilläggsartikelns till myntkonventionen.

Framdeles och sedan sig visat om tilläggsartikelns varder godkänd och ratificerad, torde jag få göra framställning om de bestämmelser, som erfordras i avseende å ifrågavarande järnmynts prägel, inskrift och utseende i övrigt, om vissa ändringar i mynt- och justeringsverkets instruktion m. m.»

På de i statsrådsprotokollet anförda skäl har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till förevarande framställning och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts proposition, nr 93, angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873 må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 15 mars 1917.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Hedenstierna*, *Hallin*, *Neiglick*, *Gustafsson*, friherre *Langenskiöld*, *Ekman*, *Wickman* och *Roos* samt

av andra kammaren: herrar friherre *Adelswärd*, *Kristensson*, *Vahlquist*, *Berg* i *Munkfors*, *Molin* i *Södertälje*, *Söderberg* i *Hobborn*, *Carlson* i *Herrljunga* och *Jonsson* i *Hå.*